De Levende Natuur 88 (5):216-217 (1987)

Status en beheer van wilde ganzen in Groot-Brittannië en Ierland

M. Owen

Zes populaties van trekkende ganzen overwinteren in hun geheel in Groot-Brittannië en Ierland, en nog drie andere komen er in aanzienlijke aantallen voor. De meest talrijke soort is de Kleine rietgans *(Anser brachyrhynchus)*. De gehele broedpopulatie van IJsland en Groenland overwintert hier. De winterpopulatie is toegenomen van ongeveer 30.000 stuks in 1950 tot het huidige aantal van 130.000-140.000. De IJslandse populatie van de Grauwe gans *(A. anser)* heeft een zelfde patroon gevolgd; er zijn nu rond 110.000 overwinteraars in Schotland en Noord-Engeland en 3000 in Ierland. Beide ganzesoorten mogen officieel worden bejaagd van 1 september tot 20 februari, maar boeren kunnen ook vergunning krijgen om de ganzen in het voorjaar te schieten om schade aan landbouwgewassen te voorkomen. Slechts een paar honderd vogels worden echter met een vergunning bemachtigd.

De ondersoort *flavirostris* van de Kolgans *(A. albifrons)* broedt in West-Groenland; ongeveer de helft van de populatie overwintert in Schotland, de andere helft in Ierland. In de jaren zeventig was men bezorgd over het feit dat deze ondersoort legaal werd bejaagd, ondanks het feit dat de populatie slechts uit ongeveer 15.000 vogels bestond. Hij werd in 1981 in Schotland beschermd, gevolgd door een driejarig jachtverbod in Ierland in 1982 (vervolgens verlengd) en bescherming in Groenland. Dit had het gewenste effect op het aantal, dat tot 22.000 stuks was opgelopen in 1985/86. De ondersoort *albifrons* overwintert in kleine aantallen, in de jaren tachtig steeds onder de 10.000 stuks. Dit is slechts een klein deel van de grote West-siberische populatie. Dat deel overwintert voornamelijk in ZW-Engeland en mag worden bejaagd. De soort blijft slechts tot begin maart. Omdat de aantallen klein zijn, veroorzaken zij weinig problemen met de landbouw.

Twee populaties van de Brandgans *(Branta leucopsis)* overwinteren uitsluitend in Groot-Brittannië en Ierland. De groep die op Spitsbergen broedt, verblijft in een klein gebied van het Solway Firth estuarium, op de grens tussen Engeland en ZW-Schotland. Hun aantal steeg van 300 in 1948 naar 3000-4000 in de jaren zestig en tot 10.500 in 1986. Er ligt een totaal jachtverbod op deze groep en de meeste foerageergebieden liggen in reservaten. Af en toe komen er klachten over schade aan grasland, maar er worden geen vergunningen verleend om op deze kleine populatie te jagen.

Een afzonderlijke, op Groenland broedende populatie overwintert in West-Schotland en Ierland, voornamelijk op het eiland Islay, Hebriden. De totale populatie telt waarschijnlijk 30.000-35.000 vogels, twee derde zit op Islay, de rest elders in Schotland en in West-Ierland. Op Islay zijn er ernstige problemen geweest met de landbouw. Aan het einde van de jaren zeventig was het met vergunning gerealiseerde afschot zo groot dat de populatie in aantal achteruitging. Sindsdien is de situatie verbeterd. Veel boeren hebben een beheersvergoeding afgesloten met de Nature Conservancy Council en laten nu de ganzen met rust. Als gevolg ervan nemen de aantallen weer toe. In de rest van Groot-Brittannië en Ierland is de soort volledig beschermd. De populatie is daar tamelijk stabiel en al een paar decennia bij elkaar 8000-12.000 stuks groot.

Tussen de 70.000 en 90.000 Zwartbuikrotganzen *(B. bernicla bernicla)* overwinteren in Zuid-Engeland, 40-50% van de Siberische populatie. Hun aantallen zijn in de jaren zeventig enorm toegenomen, zodat de ganzen meer landinwaarts op grasland en graanvelden moesten gaan foerageren. Ofschoon de Zwartbuik volledig is beschermd, worden er aan de boeren vergunningen uitgegeven om Rotganzen te schieten op hun grond. Op het vergunningensysteem wordt streng toezicht gehouden, waardoor er jaarlijks slechts een paar honderd ganzen worden geschoten. De laatste tijd wordt er van jagerszijde op aangedrongen om de jacht officieel open te stellen; enige versoepeling lijkt in de komende jaren onvermijdelijk.

Brandganzen en Grauwe ganzen.
Barnacle and Greylag geese.

Naast de Zwartbuik is lokaal ook de Witbuikrotgans *(B. b. hrota)* een algemene wintergast. De gehele broedpopulatie van Noord-Canada en Groenland overwintert in Ierland. De populatie is volledig beschermd en is sinds het einde van de jaren zeventig in aantal toegenomen van 10.000-15.000 tot 15.000-20.000 stuks in het midden van de jaren tachtig. Een wisselend aantal van de Spitsbergense populatie brengt de winter door bij Lindisfarne, NO-Engeland. Het overwinteringsgebied is geheel natuurreservaat. Er zijn geen problemen met de landbouw.

Naast de ganzenpopulaties die van elders hier overwinteren, zijn er twee die hier ook ook broeden: (1) de Grauwe gans met 2500-3000 stuks in het uiterste noorden en westen van Schotland (plus elders in Groot-Brittannië nog een 11.000-12.000 stuks afkomstig van 1000 aan het einde van de jaren zestig en in het begin van de jaren zeventig uitgezette vogels, populatiegroei 12% per jaar), en (2) de in de jaren zestig ingevoerde Canadese gans *(B. canadensis)*. Van de laatste soort zijn er nu ongeveer 40.000 vogels. De jaarlijkse toename bedraagt 8% per jaar. De soort is officieel jachtwild, maar van jagerszijde is er nauwelijks belangstelling voor. Boeren organiseren echter in bepaalde gebieden bestrijdingsacties.

Uit dit overzicht blijkt dat het de laatste decennia goed gaat met de wilde ganzen in Groot-Brittannië en Ierland. De totale winterpopulatie bedroeg in de jaren vijftig ongeveer 130.000 stuks en telt thans, inclusief de verwilderde vogels, 470.000 ganzen. Alleen de Witbuikrotgans-populatie van Spitsbergen geeft enige reden tot zorg. De meer algemene soorten veroorzaken problemen met de landbouw. Deze worden tot tevredenheid aangepakt door beheersovereenkomsten af te sluiten met de boeren, of door vergunningen te verlenen aan hen om op de ganzen te schieten. Er wordt momenteel van jagerszijde aangedrongen om de jacht op de Rotgans, die in Zuid-Engeland talrijk is en daar ernstige problemen met de landbouw veroorzaakt, te liberaliseren.

De Levende Natuur 88 (5):216-217 (1987)

F. van Daalen

Status and management of wild geese in Britain and Ireland

Six entire populations of migratory geese winter in Britain and Ireland, and a further three occur in substantial numbers. The most numerous species is the Pink-footed goose *(Anser brachyrhynchus),* the whole of the population breeding in Iceland and Greenland. This has increased from around 30,000 individuals in 1950 to the present 130,000-140,000. The Icelandic population of the Greylag goose *(A. anser)* has followed a similar pattern; there are now around 110,000 in Scotland and Northern England and 3000 in Ireland. Both these geese are legally shot from 1 September to 20 February, but farmers can also obtain licences to shoot them in spring to prevent damage to agriculture. Only a few hundred birds are, however, taken under licence.

The subspecies *flavirostris* of the White-fronted goose *(A. albifrons)* breeds in West-Greenland; about half winter in Scotland and about half in Ireland. There was concern in the 1970's that the subspecies was legally shot, despite the fact that the population numbered only around 15,000. It was protected in Scotland in 1981 and this was followed by a 3-year ban on shooting in Ireland in 1982 (extended subsequently) and protection in Greenland. This had the desired effect on numbers, which increased to 22,000 in 1985/86.

A. a. albifrons winters in small numbers, in the 1980's less than 10,000 at peak. This is only a small part of the large West Siberian population. It winters mainly in SW. England and is legal quarry. It stays only until early March. Because of its small numbers, the species causes little conflict with agriculture.

Two populations of the Barnacle goose *(Branta leucopsis)* winter exclusively in Britain and Ireland. The group breeding in Svalbard stays in a small area of the Solway Firth in Northern England/SW. Scotland. Numbers rose from only 300 in 1948 to 3000-4000 in the 1960's and 10,500 at peak in 1986. It is completely protected from hunting and most of its feeding grounds are on reserves. There are occasional complaints of damage to grasslands, but no licences are granted to shoot this still small population.

A discrete Greenland-breeding stock winters in Western Scotland and Ireland chiefly in the island of Islay in the Inner Hebrides. The whole population is probably between 30,000 and 35,000, two thirds on Islay and the remainder split between Western Ireland and the other parts of NW. Scotland. There have been serious problems with agricultural interests on Islay and in the late 1970's shooting under licence was so substantial that the population went into decline. The position has since improved; many farmers are paid under a management agreement with the Nature Conservancy Council to tolerate geese on their land and numbers are again increasing. The species is completely protected elsewhere in Britain and in Ireland; numbers in the two areas have been rather stable, totalling 8000-12,000 in recent decades.

Between 70,000 and 90,000 Brent-geese *(B. bernicla)* of the subspecies *bernicla* winter in Southern England, 40-50% of the Siberian population. Numbers increased dramatically in the 1970's and forced the geese to move inland to pastures and cereal fields to feed. Although the species is fully protected, licences are granted to farmers to shoot Brent on agricultural land. The licensing system is carefully controlled and only a few hundred geese are shot annually. There have recently been increasing calls from hunters to have legal shooting of the species and some liberalization is probably inevitable in the next few years.

A discrete population of the subspecies *hrota* breeds in Northern Canada and Greenland and winters exclusively in Ireland. This completely protected population seems to have increased in the late 1970's and early 1980's from the previous level of 10,000-15,000 to 15,000-20,000 in the mid-1980's. A variable proportion of the Svalbard-breeding *hrota* spends mid-winter at Lindisfarne in NE. England. The wintering grounds are completely protected by a National Reserve and there are no agricultural problems.

In addition to the migratory geese two species breed. The native population of the Greylag goose is restricted to the far north and west of Scotland and numbers 2500-3000 birds. Many feral flocks have been established in a programme by a hunting organization which released more than 1000 geese in the late 1960's and early 1970's. The feral stock has been growing at 12% per annum and is presently estimated at 11,000-12,000 individuals, chiefly in England and SW. Scotland.

The introduced Canada goose *(B. canadensis)* was translocated in large numbers in the 1960's to establish feral flocks in many parts of England. The British stock has been increasing at the rate of 8% per annum and is now at around 40,000 birds. This species is legally hunted and can be taken under licence in the spring and summer. There is little inclination from hunters to shoot it, however, but farmers in some areas have organized culls and there is some control by nest destruction. Despite this the stock continues to increase at the same rate.

In summary, wild geese in Britain and Ireland have done well in the last two decades. The numbers in mid-winter, including feral flocks, totalled about 130,000 in the 1950's and in the mid-1980's had risen to 470,000. Only the Svalbard *B. b. hrota* gives cause for some concern.

There are problems with agriculture for the more numerous species and these are satisfactorily dealt with by granting farmers licences to shoot geese and in some cases paying them under management agreements. There are pressures from hunting organizations to liberalize the hunting of *B. b. bernicla,* which is now numerous in Southern England and is causing substantial problems to farmers.

Dr. M. Owen,
The Wildfowl Trust,
Slimbridge, Glouc. GL2 7BT, England.